“L’enginyeria hidràulica romana permet una concentració demogràfica inèdita”

Entrevista a Andrew Wilson

“L’enginyeria hidràulica romana permet una concentració demogràfica inèdita”

El professor Andrew Wilson és catedràtic d’Arqueologia de l’Imperi romà de la Universitat d’Oxford i expert en sistemes hidràulics, sobretot del nord d’Àfrica. Va ser el conferenciant principal del quart seminari, **L’aigua al món romà: tècniques i usos**, celebrat a l’ICAC del 12 al 14 de maig.

Quina importància tenia l’aigua a l’Imperi romà?

L'aigua és essencial per a la vida! El que caracteritza aquest període és el nivell i la sofisticació de les obres d'enginyeria per abastir-se d'aigua a llarga distància, i també les tècniques per regular i emmagatzemar aigua i distribuir-ne a poblacions a gran escala.

Quasi res!

De fet una de les coses que defenso és que l'enginyeria hidràulica romana permet i sosté una gran organització i alhora una concentració demogràfica a les ciutats fins a un punt que no s'hi torna a arribar fins al segle XVIII o XIX.

Les ciutats romanes no haurien existit, doncs, sense aquests sistemes de proveïment d'aigua?

Jo n'estic convençut, però no tothom hi està d'acord. Els aqüeductes romans demostren clarament un ús de l'aigua sumptuós, luxós. És una aigua que arriba a fonts públiques, a termes públiques, també a cases particulars… Les fonts públiques són bàsiques per a la vida urbana. Proveïen d'aigua potable molta gent que altrament no hi hauria tingut accés.

Parlem sempre d'aigua corrent?

No, perquè a més de l'aigua dels aqüeductes, els romans, com els grecs i altres cultures antigues de la Mediterrània, fan un gran ús dels pous i de les cisternes, amb les quals emmagatzemen aigua de pluja. Hi havia una percepció molt clara dels diferents tipus d'aigua segons la font d'on provenien i segons si era aigua corrent o aigua emmagatzemada. I segons la qualitat de l'aigua se'n feia un ús o un altre.

Es pot comparar amb la gestió actual de l'aigua?

És diferent, i paradoxalment tot just ara, amb els moviments ecologistes del segle XX, hem començat a redescobrir alguns dels punts positius dels sistema hidràulic romà, que moltes vegades preveien la reutilització de l'aigua per a un segon ús.

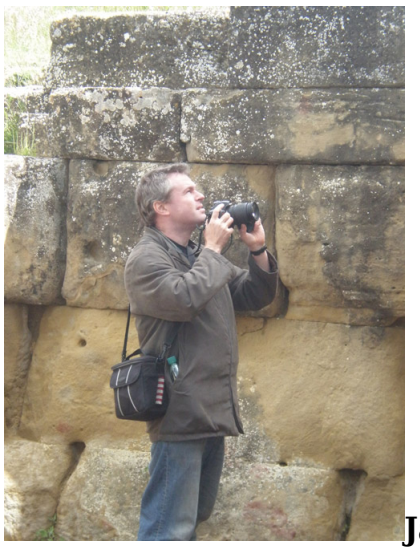

Ja reciclaven?

Sí, i n'és un exemple el fet que alguns lavabos públics funcionaven amb les aigües residuals de termes públiques.

Quin significat tenia l'aigua privada?

Tenir un pou o un sistema de recollida d'aigües de pluja és força normal, però tenir una canalització directa a l'aigua corrent de l'aqüeducte fins a casa era molt més inusual. Estava restringit a les elits, ja que s'havia de pagar un impost proporcional a la quantitat d'aigua que t'arribava. A Pompeia ni un 10 % de les cases tenien aquesta instal·lació.

Un privilegi.

Sí, però al mateix temps a Pompeia les connexions amb l'aigua corrent també anaven a parar a forns, botigues, tallers… O sigui que l'aigua tenia un seguit d'implicacions econòmiques que fan que sigui un tema encara més complex.

I implicacions polítiques: el final de l'Imperi i el final del proveïment d'aigua a Roma se solen relacionar.

La confiança de Roma en el proveïment d'aigua a llarga distància està en part relacionada amb la pax romana, és a dir, amb l'estabilitat i el benestar. La ciutat esdevé molt vulnerable, doncs, si es talla l'aqüeducte, com va passar a Nàpols, Roma… Durant el setge del 537 Roma tenia onze grans aqüeductes, que queden tallats i en els segles posteriors només quatre es recuperen. Els altres queden fora d'ús, perquè els aqüeductes requereixen un Estat fort al darrere, una gran inversió en la construcció i el manteniment.

Què passa després de la caiguda de l'Imperi amb els aqüeductes?

Alguns elements de la tecnologia hidràulica romana sobreviuen a l'edat mitjana però més en el món islàmic que al nord d'Europa. En general, a la Mediterrània occidental els aqüeductes són cada cop més rars. A la Mediterrània oriental, en canvi, el món bizantí continua desenvolupant l'enginyeria hidràulia romana, com també els otomans.

Aquí tallem amb aquesta herència?

S'ha d'estudiar! Per què es deixen de fer servir els aqüeductes? Perquè les ciutats ja no es pot permetre reparar-los i mantenir-los? És un camp de recerca que m'interessa molt, la transició entre la tecnologia hidràulia romana i la de l'alta edat mitjana. Per això m'interessava visitar Los Bañales (Saragossa), però he vist que l'aqüeducte d'aquest jaciment és totalment romà, molt singular.

Per acabar: veu possibilitats de col·laboració entre la Universitat d'Oxford i l'ICAC?

No em puc comprometre a res, però no cal dir que m'interessa molt parlar-ne!

Institut Català d'Arqueologia Clàssica

Entrevista feta el maig del 2010

per Carme Badia i Puig (cbadia@icac.net)

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)